

**ОКРЕМІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ
ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД****SEPARATE PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF ENTITIES
OF STATE FINANCIAL MONITORING: FOREIGN EXPERIENCE**

**Тарасенко О.С., д.ю.н., професор,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ**

У статті автор досліджує окремі аспекти адміністративно-правового регулювання суб'єктів державного фінансового моніторингу. Автором констатовано, що для розроблення ефективного механізму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом важливим є удосконалення адміністративно-правових заходів, які здійснюються в означеній сфері на основі аналізу міжнародних актів, а також позитивного досвіду провідних іноземних держав та окремих міжнародних організаціях. Акцентовано, що Європейський Союз, США та різні міжнародні органи постійно розробляють нові стратегії щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом важливим. У зв'язку з цим слід наголосити, що адміністративно-правове забезпечення потребує свого науково обґрунтованого вдосконалення, що має привести до створення узгодженої та цілісної системи правових норм, які б належним чином регламентували усю специфіку діяльності суб'єктів державного фінансового моніторингу. З огляду на це, є необхідність наукового пошуку напрямів та удосконалення адміністративно-правових регулювання щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом із вивченням позитивного досвіду окремих зарубіжних країн та міжнародних органів, які здійснюють контролюючу діяльність у цій сфері. Отже, вивчення зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання суб'єктів державного фінансового моніторингу, потребує удосконалення, що зумовлює актуальність та нагальність таких дій.

Ключові слова: моніторинг, фінансовий моніторинг, державний фінансовий моніторинг, запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, суб'єкт, правове регулювання, адміністративно-правове регулювання, зарубіжний досвід.

In the article, the author examines certain aspects of the administrative and legal regulation of subjects of state financial monitoring. The author stated that in order to develop an effective mechanism for combating the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, it is important to improve the administrative and legal measures implemented in this area based on the analysis of international acts, as well as the positive experience of leading foreign countries and individual international organizations. It is emphasized that the European Union, the United States and various international bodies are constantly developing new strategies to prevent and counter the legalization (laundering) of proceeds obtained through criminal means. In this regard, it should be emphasized that administrative and legal support needs its scientifically based improvement, which should lead to the creation of a coherent and coherent system of legal norms that would properly regulate all the specifics of the activities of the subjects of state financial monitoring. In view of this, there is a need to scientifically search for directions and improve administrative and legal regulations regarding the prevention and countermeasures against the legalization (laundering) of proceeds obtained through crime with the study of the positive experience of certain foreign countries and international bodies that carry out control activities in this area. Therefore, the study of foreign experience regarding the administrative and legal regulation of subjects of state financial monitoring needs improvement, which determines the relevance and urgency of such actions.

Key words: monitoring, financial monitoring, state financial monitoring, prevention and countermeasures against legalization (laundering) of proceeds obtained through crime, subject, legal regulation, administrative and legal regulation, foreign experience.

Постановка проблеми. Сучасний правовий механізм державної політики запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, ґрунтується на таких засадах: введення спеціальних превентивних заходів, що ускладнюють легалізацію (відмивання) злочинних доходів; забезпечення органів державної влади необхідною інформацією, пов'язаною з легалізацією (відмиванням) злочинних доходів; установлення відповідальності (адміністративної та кримінальної) за легалізацію (відмивання) злочинних доходів; визначення участі в міжнародному співробітництві. У результаті з'ясування структурних і функціональних аспектів організаційного механізму державної політики запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом встановлено, що особливу функціональну роль у його структурі серед іншого відіграють Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади, що є головним у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та Держфінмоніторинг як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом [1; 2].

На відміну від України, більшість іноземних держав уже запровадили стійкі програми запобігання та протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і зло-

чинними організаціями у різних сферах, і, відповідно, почали досліджувати та запроваджувати на законодавчому рівні шляхи вирішення запобігання та протидії організованих етнічній злочинності. Україна як молода держава, яка перебуває на шляху трансформації та вироблення чіткої політичної спрямованості у цій сфері, повинна зважати на вже набутий як позитивний, так і негативний іноземний досвід запобігання та протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, з обов'язковим урахуванням правосвідомості та ментальних особливостей громадян [3, с. 199].

У цьому зв'язку необхідність у контролі фінансових потоків з метою запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, стала однією з головних підстав створення в Україні національної системи протидії такому злочину, що включає серед комплексу заходів – адміністративно-правові, які характеризуються здійсненням державними регуляторами регулювання та нагляду у досліджуваній сфері [4]. У зв'язку з цим на сьогодні необхідно детально проаналізувати вже існуючу в Україні законодавчу базу, що регулює таку діяльність, та впровадження ефективних пропозицій щодо зміни такої бази з урахуванням завдань модернізації правоохоронних, судових [5; 6] та інших державних та недержавних. Тому для вітчизняної правової науки розроблення адміністративно-правових заходів протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є новим напрямом наукового пошуку [4].

Використання кращого зарубіжного досвіду ми повинні здійснювати лише в контексті існуючої системи права, з огляду на певні правові принципи, традиції, правову культуру та правосвідомість громадян [7]. Саме тому вивчення зарубіжного досвіду щодо адміністративно-правового регулювання суб'єктів державного фінансового моніторингу, потребує удосконалення, що зумовило **актуальність вибраної теми**.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковою основою даної статті стали праці вчених в різних галузях, зокрема: Р.О. Баранов, О.В. Бех, І.І. Бондаренко, М.В. Борець, А.В. Борисенкова, С.А. Буткевич, Л.А. Гарбовський, Ю.Г. Гуменна, Е.С. Дмитренко, О.Ю. Дрозд, М.В. Колдовський, І.М. Копиця, О.О. Куришко, І.В. Моспаненко, І. М. Охріменко, С.О. Павленко, О.В. Пшиннік, Я.В. Решетняк, В.Г. Севрук, Л.І. Скороходова, О.В. Смагло, Р.Ф. Турко, І.В. Тютюник, С.С. Чернявський та інші.

З огляду на це, є необхідність наукового пошуку напрямів та удосконалення адміністративно-правових регулювання щодо запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом із вивченням позитивного досвіду окремих зарубіжних країн та міжнародних органів, які здійснюють контролюючу діяльність у цій сфері, що зумовлює **мету статті**.

Вклад основного матеріалу дослідження. У контексті цього звернемося до позиції І. М. Охріменка, який процес запозичення іноземного досвіду умовно розділив на кілька етапів:

1) збирання інформації щодо досвіду окремої держави або групи держав;

2) аналіз з метою виявлення позитивних і негативних сторін певної моделі, розповсюджені в іншій країні (країнах);

3) встановлення ступеню прийнятності такої моделі для України;

4) вироблення наукових засад, методичних рекомендацій щодо запровадження такого досвіду в Україні;

5) реалізація моделі на практиці з постійним науковим супроводженням, спостереженням за станом «приживлення» інновацій на вітчизняній ниві;

6) супроводження освітнього процесу, починаючи від укладення розкладів занять до організації взаємодії з викладачами, робота методистів, начальників курсів [8].

Прийнятною є думка вченого, що спершу потрібно створити серйозне підґрунтя для наукових досліджень і запровадження іноземного досвіду у повсякденну роботу правоохоронних [9, с. 463], судових та інших державних та недержавних органів України. Також підтримуємо позицію В.Г. Севрука, який наголошує, що окрім вивчення практичного позитивного досвіду у будь-якій сфері, варто також зосередити увагу на наукових дослідженнях іноземних вчених, які мають напрацювання у відповідній сфері, яка досліджується [10, с. 316].

Отже, перейдемо безпосередньо до висвітлення теми дослідження.

За класифікацією ООН, легалізація (відмивання) злочинних доходів як складник економічної злочинності займає перше місце. З огляду на це легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, сьогодні є не лише негативним соціально-економічним явищем, а й системною загрозою, що становить серйозну небезпеку для сталого розвитку національної економіки та негативно позначається на рівні життя населення [1].

Відповідно за цією класифікацією ООН, відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, як складову економічної злочинності, визнано суттєвою загрозою. Державна фіскальна служба України оцінює тіньовий сектор економіки у сумі 350 млрд. грн. у рік, у тому числі: 170 млрд. грн. – у вигляді тіньової зарплати, 100 млрд. грн. – конвертація безготівкових коштів у готівку або на валютні рахунки в іноземних банках, 35 млрд. грн. – нео-

фіційні розрахунки, 45 млрд. грн. – розрахунки за основні засоби, послуги тіньового сектору [4].

Основні напрями адміністративно-правової протидії економічній злочинності повинні бути спрямовані на: виконання в рамках закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» завдань суб'єктів протидії; вдосконалення системи органів державної влади, які є суб'єктами протидії економічній злочинності; надання всебічної державної підтримки підрозділам, що протидіють економічній злочинності та корупції; запровадження механізмів централізованого контролю, взаємодії та координації суб'єктів протидії економічній злочинності та забезпечення державного управління.

Задля реалізації визначених нами напрямів адміністративно-правової протидії економічній злочинності важливими є: розробка й удосконалення нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері протидії економічній злочинності; забезпечення відповідного матеріально-технічного рівня діяльності органів виконавчої влади у сфері протидії економічній злочинності; здійснення професійного прозорого відбору та навчання кандидатів для роботи в органах, на які покладено завдання з протидії економічній злочинності [11, с. 63].

На сьогоднішній день створено значне різноманіття організацій, котрі окремо опікуються питаннями корупції, фінансування тероризму, незаконним виведенням коштів в офшори, тощо. Основними з таких організацій, котрі займаються окремим аспектами даних питань є ОЕСР, ФАТФ, Єврокомісія, Світовий банк, тощо [12; 13; 14].

Споріднені органи, які у світовій практиці одержали назву органів фінансової розвідки (FIU, від англ. Financial Intelligence Unit) [15], створені у більшості держав для здійснення контролю за фінансовими інститутами, для збирання, аналізу та передавання інформації про операції, які підлягають фінансовому моніторингу. У США – це Департамент із посилення боротьби з фінансовими злочинами; у Канаді – Центр аналізу фінансових операцій; у Японії – Японський офіс фінансової розвідки; у Греції – Спеціальний комітет боротьби з відмиванням грошей; в Аргентині – Комітет з фінансової інформації; у Бразилії – Рада з контролю за фінансовою діяльністю; у Мексиці – Генеральний директорат для розслідування транзакцій і Агентство боротьби з відмиванням грошей; у Бельгії – Сектор оброблення фінансової інформації [15; 16]. За своїм статусом вони функціонують не лише як органи виконавчої влади, а і як адміністративні органи (у Сполучених Штатах Америки), поліцейські підрозділи (в Австрії, Мексиці), органи юстиції (в Аргентині) [17, с. 10; 18].

Міжнародна асоціація з розслідування злочинів у сфері високих технологій (HTCIA) – це некомерційна організація, основними напрямками діяльності якої є: надання послуг з проведення аудиту безпеки інформаційних систем і програмного забезпечення; розробка комплексу заходів щодо захисту від інформаційних атак; організація проведення навчань як для представників правоохоронних органів, так і для громадян з питань інформаційної безпеки; здійснення сертифікації комп'ютерного обладнання з метою запобігання злочинам у сфері високих технологій [19; 20; 21, с. 468].

Міжнародна асоціація аналітиків з питань злочинності (IASA). Ця організація була створена в 1990 році з метою сприяння аналітикам з питань злочинності всьому світу у вдосконаленні своїх професійних навичок, надання допомоги правоохоронним органам для обміну інформацією та контактами, надаючи необхідний аналіз та інформацію, шляхом проведення навчань, створення об'єднуючих соціальних мереж та видання друкованої продукції [22; 20; 21, с. 469].

Мережевий центр з обміну та аналізу інформації (MS-ISAC). Основним завданням Центру MS-ISAC є забезпечення кібербезпеки важливих державних об'єктів,

об'єктів місцевих територіальних громад, а також вжиття заходів щодо запобігання кіберзагрозам [23; 20; 21, с. 469].

Також під час дослідження у цьому контексті слід звернути увагу на окремі положення зарубіжного законодавства, якими регульовано взаємодію правоохоронних органів [24] та використання автоматизованих інформаційно-пошукових систем щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Тому слід погодитись з В.Г. Севруком, що ряд автоматизованих інформаційно-пошукових систем концентрують інформацію всіх правоохоронних органів та спеціальних міжнародних правоохоронних структур (Інтерполу, Європолу, Євроюсту, FATF, Егмонтської групи, MONEYVAL, Євразійської групи з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму (САГ), Базельського комітету (Комітету регулювання та нагляду за банківською діяльністю), Вольфсберзької групи, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку) [25]. Відповідно аналіз зарубіжного законодавства, якими врегульовано взаємодію вище вказаних правоохоронних органів та інших суб'єктів протидії організований злочинності у фінансовій системі створить певні напрацювання для подолання цього явища в світовому масштабі та передумови для міжнародної співпраці щодо протидії

Правоохоронні органи зарубіжних країн широко використовують автоматизовані інформаційно-пошукові системи, які дають змогу значно оптимізувати розкриття та розслідування злочинів, учинених членами організованих угруповань [26, с. 57]. Правоохоронні органи зарубіжних країн широко використовують автоматизовані інформаційно-пошукові системи, які дозволяють значно оптимізувати розкриття та розслідування злочинів, вчинених членами організованих угруповань. Принцип «краще запобігти, ніж карати» має зберігатися і у справі протидії організованій злочинності. Запобігання організованій злочинності здійснюється головним чином оперативнорозшуковими засобами за допомогою громадськості, ЗМІ та інших соціальних інститутів [27; 28].

Зарубіжний досвід організації нормативно-правової бази щодо фінансового моніторингу свідчить про те, що найбільш високий рівень організації фінансового моніторингу та найжорсткіші умови покарання щодо порушення закону у сфері легалізації доходів у США. До державних органів виконавчої влади, які контролюють діяльність фінансової сфери, в США відносяться Організація з боротьби з фінансовими злочинами (U.S. Financial Crimes Enforcement Network), Податкове управління, Федеральна митна служба, Секретна служба Міністерства фінансів, Управління контролера грошового обігу адміністраційних банків Міністерства фінансів, Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Федеральне бюро розслідування та інші уповноважені органи. Широковідомий американський правовий акт – PATRIOT Act 2001 (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism) встановив три базових елементи системи протидії легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом, і фінансуванню тероризму кожного суб'єкта фінансового моніторингу: 1) розробка внутрішніх процедур з протидії відмиванню незаконних активів; 2) процедура ідентифікації клієнта та його вигодоотримувачів; 3) процедура інформування про підозрілі операції [29].

Однією із найефективніших законодавчих баз у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, визнається Німеччина, зокрема § 261 КК і Закон про відмивання грошей [4].

Органом, який здійснює нагляд за діяльністю фінансових установ у Німеччині є Федеральне відомство нагляду за діяльністю фінансових установ (BaFin). Бундесбанк Німеччини є центральним банком цієї держави. Однак

він не здійснює функцій регулювання та нагляду у сфері запобігання відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму. Оскільки Бундесбанк проводить фінансові операції, віднесені до категорії комерційних (таких, як обмін валюти, зокрема, німецьких марок, яких ще залишилося не зданими до обміну на суму близько 15 млрд євро), а також погашення чеків Бундесбанку, відповідно до німецького законодавства він є фінансовою установою, що надає банківські послуги і, таким чином, має обов'язок щодо звітування про операції [30; 29].

У Франції центральним органом системи запобігання легалізації кримінальних доходів та боротьби з фінансуванням тероризму є TRACFIN – підрозділ фінансової розвідки у складі Міністерства економіки, фінансів та індустрії Франції, основними підрозділами у складі якого є: центр збирання інформації; відділ фінансової експертизи; оперативний відділ. TRACFIN є органом, до якого надається інформація про відкриті в банках рахунки фізичних та юридичних осіб [30; 29].

У законодавстві Франції не міститься вимог щодо надання інформації про фінансові операції у випадку, якщо сума фінансової операції перевищує певну межу. Ознаками для надання суб'єктами фінансового моніторингу інформації про фінансові операції є мотивована підозра стосовно того, що вона здійснюється з метою легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Обов'язкові повідомлення на адресу TRACFIN мають надаватися також у випадках якщо встановлення особи власника чи бенефіціара юридичної особи викликає сумніви щодо трастового фонду чи спеціально створеного утворення з управління активами, в якому: невідомою є особа бенефіціара, або невідомою є особа довірителя. Крім того, додаткової уваги потребують також фінансові операції на суму понад 150 000 євро, якщо вони є незвичайно складними чи такими, що не мають очевидного економічного сенсу [30; 29].

У Великобританії питаннями фінансового моніторингу опікується підрозділ фінансової розвідки Служба внутрішніх доходів NCIS/ECU, яка підпорядковується Міністерству фінансів Великобританії та взаємодіє з Національною службою кримінальної розвідки, Митно-акцизною службою, Бюро для боротьби із шахрайством, Службою національних розслідувань. NCIS/ECU Великобританії займається питаннями протидії легалізації доходів, фінансування тероризму, злочинів у сфері грального бізнесу, шахрайств. Проте англійське законодавство забороняє передачу інформації про податкові правопорушення іншим державам [31; 32; 33, с. 93].

Уповноваженим органом Польщі в системі державного фінансового моніторингу є Генеральний інспектор фінансової інформації (Generalny Inspektor Informacji Finansowej – GIIF), підпорядкований Міністерству фінансів. Мета GIIF – отримання, збирання, обробка та аналіз інформації для запобігання легалізації активів незаконного або невизначеного походження, та запобігання фінансуванню тероризму. Крім фінансових інститутів, суб'єктами фінансового моніторингу виступають також юристи, аудитори, податкові консультанти, установи, чия діяльність пов'язана з електронними платежами, іноземні юристи, які надають правову допомогу на незалежній основі, посередники у бізнесі з нерухомістю, юридичні радники, що практикують за межами трудових відносин. Вони мають інформувати GIIF про операції, для проведення яких використовуються засоби, що, ймовірно, походять від незаконних або невизначених джерел незалежно від вартості і характеру операції [34; 29].

Отже, у сучасних економічних умовах проблема тіншового виведення капіталу носить глобальний та міжнаціональний характер. В Україні, незважаючи на посилення контролю з боку держави, обсяги незаконних фінансових

потоків з кожним роком зростають та носять загрозливий характер. Більшістю країн світу, на сьогоднішній день напрацьований значний інструментарій протидії тінізації економіки спрямований на окремі схеми виведення коштів, глибокий та ґрунтовний аналіз якого дозволить визначити найбільш відповідний економічним умовам розвитку України перелік інструментів впливу та регулювання [14].

Висновок. Вивчення досвіду зарубіжних країн, які входять до FATF щодо забезпечення боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, дозволило зробити висновок, що сьогодні вітчизняне законодавство в основному відповідає сучасним вимогам міжнародних організацій з протидії

відмиванню доходів та фінансуванню тероризму. Проте є резерви для подальшого правового, методичного (методологічного) організаційно-тактичного забезпечення реалізації на практиці Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» з метою більш якісного забезпечення економічної безпеки держави [35; 2]. Розуміємо, що викладені міркування не позбавлені зауважень або ж потребують більш детального осмислення, у зв'язку з чим сподіваємося на широке їх обговорення між практиками, науковцями та іншими фахівцями даної теми дослідження [36, с. 182].

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов Р.О. Формування та реалізація державної політики запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом : дис. ... канд. юрид. наук : 25.00.02. Київ, 2018. 310 с.
2. Бех О. Протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 213-218.
3. Севрук В. Г. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованим групам і злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі в країнах Азії, Африки та Австралії. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 154. С. 198–218.
4. Борець М. В. Адміністративно-правовий статус державних регуляторів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2017. 254 с.
5. Yunin O., Sevruk V., Pavlenko S. Priorities of economic development of Ukraine in the context of european integration. *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 4 Number 3. Riga: Publishing House "Baltija Publishing", 2018, p. 358-365.
6. Drozd, O. Pavlenko, S., Sevruk, V. Theoretical and legal analysis of foreign experience on illegal amber production: Environmental and economic aspects. *Asia Life Sciences Issue 2*, December 2019, Pages 1-19.
7. Павленко С. О. Зарубіжний досвід у сфері протидії політичній корупції. *Стан, проблеми та перспективи сучасної юриспруденції України в умовах євроінтеграції: правові та суспільні аспекти* : матеріали підсумк. наук.-теорет. Інтернет-конф. (Київ, 23 квіт. 2015 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 138–139.
8. Охріменко І. М. Компаративістика у дидактичному проектуванні процесу підготовки поліцейських. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2016. С. 66–67.
9. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.
10. Севрук В. Г. Стан наукової розробленості проблем протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 314–321.
11. Пшинік О. В. Поняття економічних злочинів як об'єкта адміністративно-правової протидії. *Право і Безпека*. 2016. № 3. С. 60-65.
12. Тютюник І.В., Гуменна Ю.Г. Тінізація фінансових потоків економічних суб'єктів: вартісний аспект. *Науковий журнал «Причорноморська економічна студія»*. 2018. Випуск 33. С. 208–212.
13. Тютюник І.В., Решетняк Я.В. Фінансова децентралізація в Україні: можливості та загрози для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та держава*. Київ: Ред. журн. «Економіка та держава», 2017. № 12. С. 43–47.
14. Тютюник І.В., Скороходова Л.І. Міжнародний досвід побудови національної системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. : Економічні науки. 2018. Вип. 32. С. 176-180.
15. Отмывание грязных денег: международные и национальные системы противодействия / [А.И. Рымарук, Ю.М. Лысенков, В.В. Капустин, С.А. Синянский]; под. ред. А.И. Рымарука. – К.: Юстиниан, 2003. 544 с.
16. Буткевич С.А. Адміністративно-правовий статус Державного комітету фінансового моніторингу України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.А. Буткевич; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 2009. 19 с.
17. Турко Р.Ф. Аналіз досвіду Сполучених Штатів Америки та Німеччини у боротьбі з відмиванням доходів, здобутих незаконним шляхом, за допомогою банківської системи. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.4. С. 268–275.
18. Дмитренко Е.С. Роль фінансового моніторингу у мінімізації латентності злочинів, передбачених статтями 209 та 209-1 Кримінального кодексу України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури*. 2014. № 1. С. 43–50.
19. High technology crime investigation association. URL: <https://htcia.org/>.
20. Павленко С. Тактика запобігання доведенню неповолітніх до самогубств через соціальні мережі (інтернет-спільноти): сучасні вітчизняні реалії та зарубіжний досвід. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 217–225.
21. Павленко С. О. Основи оперативної-розшукової тактики : монографія. Київ : «Видавництво Людмила», 2022. 624 с.
22. International Association of Crime Analysts (IACA). URL: <http://www.iacpcybercenter.org/resource-center/cyber-crime-community-resources/>.
23. Multi-State Information Sharing & Analysis Center (MS-ISAC). URL: <https://www.cisecurity.org/ms-isac/>.
24. Павленко С. О. Тактика протидії торгівлі людьми органами національної поліції України: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2018. №5. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2018-5-4020>
25. Севрук В.Г. Правоохоронні органи, які здійснюють протидію злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі: український та міжнародний досвід [Текст]. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 995–1005.
26. Гуславский В.С., Задорожный Ю.А., Розовский Б.Г. Информационно-аналитическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений : монография. Луганск : Элтон-2, 2008. 287 с.
27. Злочинна організація та її співвідношення з бандою, організованою групою: реферат. URL: <https://www.kazedu.kz/referat/194206>.
28. Севрук В. Г. Зарубіжний досвід використання інформаційно-аналітичного забезпечення під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 63–64.
29. Копиця І. М. Смагло О.В. Зарубіжний досвід організації системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія : Економічні науки. 2013. № 2. С. 240-246.
30. Колдовський М.В. Світовий досвід боротьби з відмиванням грошей банківського сектора в сучасних умовах глобалізації фінансових ринків. *Європейський вектор економічного розвитку* : зб. наук. пр. № 1 (4). Д. : ДУЕП, 2008. С. 26-32.
31. Куришко О. О. Аналіз світового досвіду у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, у контексті можливості його використання в Україні. *Фінансовий простір*. 2013. № 2 (10). С. 8–15.
32. Офіційний сайт NCIS / ECU .URL: <http://www.ncis.co.uk>.

33. Моспаненко І. В., Бондаренко І.І. Світовий досвід організації системи державного фінансового моніторингу. *Наукові праці* [Текст] : науково-методичний журнал. Державне управління / ред.: Л. П. Клименко, М. С. Іванов. - Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2014. Вип.230. Т.242. С .91-94.

34. Борисенкова А. В. Системи державного фінансового моніторингу: зарубіжний досвід . *Вісник Національної академії державного управління*. – 2011: URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Borisenkova.pdf>.

35. Гарбовский Л.А. Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, як складова забезпечення економічної безпеки України. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. Вип. 1–2 (10–11). 2018. С. 200–205.

36. Павленко С.О., Севрук В.Г. Перспективи та проблеми впровадження люстрації в Україні: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Право. 2014. Вип. 1. С. 177-183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_pr_2014_1_35.